Uitgave van de vereniging
Molenvrienden Land van Cuijk

DE MOLENVRIEND

Nr. 60

VERENIGING MOLENVRIENDEN LAND VAN CUIJK

Molenvereniging in het Land van Cuijk en Noord-Limburg

BESTUUR

VOORZITTER	Mari Goossens	D. Boutsstraat 25
	Tel. 0485-573815	5831 VN BOXMEER
SECRETARIS	Walter Cornelissen	Park 8
	Tel. 0485-478818	5446 PH WANROIJ
	Fax 0842-110623	E-mail: molenvrienden@home.nl
PENNINGMEESTER	Frits Harteman	Bilderbeekstraat 23
	Tel. 0485-572271	5831 CW BOXMEER
BESTUURSLEDEN	Peter Pouwels	Vijverweg 6
	Tel. 024-3974266	6562 ZL GROESBEEK
LEDENADMINISTRATIE	Tel. 0485-322460	Park 8
	Fax 0842-110623	5446 PH WANROIJ
	GIRONUMMER: 4008385 *onder vermelding adres penningmeester*	
MOLENARCHIEF LAND VAN CUIJK	Hans Heijs	Steenstraat 85A
	Tel. 0485-577330	5831 JC BOXMEER
	Eenieder kan na afspraak het archief raadplegen	

Colofon

Jaargang 23, nummer 2, juli 2007
Lijfblad van de vereniging Molenvrienden Land van Cuijk, opgericht in 1984.
De Molenvriend wordt gratis toegezonden aan de leden van de vereniging. De contributie hiervoor is € 10,--. Aanmelding kan geschieden door het bewuste bedrag te storten op de girorekening van de vereniging. De Molenvriend is een advertentiemedium. Prijs losse nummers € 1,50.
ISSN 1384 8526

REDACTIE	*Harry Daverveld*	*Mari Goossens*
	Frits Harteman	*Peter Simons*
	Marko Sturm	*Paul Verheijen*
REDACTIEADRES	*D. Boutsstraat 25*	*5831 VN BOXMEER*
	e-mail: mjfagoossens01@hetnet.nl	
	De Erica 2	*5831 RX BOXMEER*
	e-mail: j.m.sturm@alumnus.utwente.nl	
VERDER WERKTE(N) MEE	*Kees Goossens, Gerd Hage, Harrie Kaanen, Joost Schoenmakers en Stefan Willems*	
ILLUSTRATIES	*Mari Goossens, John Houben, Ludger Pauls, Marko Sturm, Paul Verheijen, Don Werts en Stefan Willems*	

VOORPAGINA Een archieffoto van de Mariamolen te Haps

In dit nummer

pagina 2 **Colofon**
pagina 3 **In dit nummer**
Van de redactie
pagina 4 **Mededelingen van het bestuur en verslag jaarvergadering**
pagina 5 **Jaar van de molens**
verslag en aankondiging van activiteiten in het kader het jaar van de molens
door: Jan Coopmans, Mari Goossens en Paul Verheijen
pagina 7 **Op Lichtmis werd de peg gestoken**
hoe vroeger de graanprijzen vastgesteld werden
door: Kees Goossens
pagina 8 **De laatste dag van een standerdmolen**
door: Frits Harteman
pagina 9 **Gezamenlijk etentje op 12 mei 2007**
door: Harrie Kaanen
pagina 10 **De Zwaan, een Hollander in Holland, Michigan, USA**
pagina 12 **De molenbiotoop**
de actuele situatie van de biotoop van de Mariamolen te Haps
door: Mari Goossens, Marko Sturm en Don Werts
pagina 14 **Weerzien met een oude "bekende"**
door: Marko Sturm
pagina 16 **Aan de licht (deel 2)**
een molenaar stelt zich voor...
door: Joost Schoenmakers
pagina 18 **Molenpoëzie**
door: Joost Schoenmakers
pagina 19 **Molens in de regio**
door: Mari Goossens en Marko Sturm
pagina 22 **Molenfeest Jan van Cuijk**
door: Stefan Willems

Van de redactie

Het jaar van de molens gaat niet ongemerkt aan onze regio voorbij. Diverse molens zijn betrokken bij speciaal voor dit jaar georganiseerde activiteiten en tot nu toe hoefden we niet te klagen over de belangstelling. In dit nummer vindt U een verslag van de activiteiten.

We blijven echter niet alleen maar dicht bij huis. Ons lid Gerd Hage heeft recent contact gezocht met de molenaars van een Nederlandse windmolen in de staat Michigan in Amerika, wat geresulteerd heeft in een bijdrage voor de Molenvriend. Al iets dichter bij huis is een bijdrage over een molen te Berlijn, gebouwd door de firma Beijk!

Weer terug bij huis hebben we onder andere nog bijdragen over de gezamenlijke maaltijd van de vereniging en de vroegere standermolen van Beugen. Zoals in de rubriek "Molens in de regio" te zien valt, zijn er verder nog heel wat nieuwigheden te melden.
Vanuit de redactie komt hierbij nog de heuglijke mededeling dat Paul Verheijen en Lydia Janssen het voornemen hebben om op 24 oktober in het huwelijk te treden.

Voor zover (nog) van toepassing wensen wij iedereen een fijne vakantie toe.

namens de redactie, Marko Sturm

:

Mededelingen van het bestuur

Na de jaarvergadering op 17 april heeft het bestuur nog eenmaal vergaderd. Nu met ons nieuwe bestuurslid Peter Pouwels erbij. Wij wensen Peter veel succes. Van de jaarvergadering staat hieronder een verslag.

Het bestuur volgt de activiteiten die in het kader van het Jaar van de Molen georganiseerd worden op de voet. Het is dan ook zeer leuk dat de publicatieborden elke keer dat ze gebruikt worden met nieuw materiaal zijn uitgebreid. Ga zo door, dan kunnen we de borden ook weer bij andere gelegenheden gaan gebruiken.

Op 26 april was er in Vianen (U) een kennismiddag fondsenwerving, georganiseerd door de Hollandsche Molen. Vanuit ons werkgebied waren Jan Coopmans, Ludger Pauls en ondergetekende aanwezig. Dit was een interessante bijeenkomst, indien men meer informatie hierover wil hebben kan men zich melden bij ondergetekende. Eerder werd aangenomen dat de activiteiten die door onze vereniging georganiseerd worden in het kader van het Jaar van de Molen niet in aanmerking komen voor een subsidie. Op deze middag werd er verteld dat ook deze verenigingen hier in kunnen meedelen.

Eind augustus begin september zal de excursie plaatsvinden, Peter Pouwels heeft de organisatie op zich genomen en we zullen hier binnenkort iets over horen. In 2008 bestaat molen Bergzicht in Gassel 200 jaar. Er zijn contacten met het Graafs museum en de Dorpsraad van Gassel om hier in het voorjaar van 2008 aandacht aan te besteden.

Namens het bestuur wens ik u allen een fijne vakantie toe.

Walter Cornelissen
secretaris

Verslag jaarvergadering 17 april

Locatie: de Batavier te Wanroij
Aanwezig: 13 leden, 6 afmeldingen

Na de opening door de voorzitter blikt hij terug op de activiteiten van het afgelopen jaar zoals de excursie naar Volkel en de najaarsvergadering in het kader van de ARBO-wet met brandweeroefening.
Er wordt stil gestaan bij het slagen van Twan Jacobs en Paul Verheijen, het jaar van de molens en de gevoerde en nog te voeren activiteiten. Het jaarverslag en het financieel verslag over 2006 werden goedgekeurd. De kascommissie verleende de penningmeester decharge en als nieuw lid werd Perry Hendriks benoemd.
Het bestuur vond Peter Pouwels bereid de vacature die ontstaan was door het voortijdig opstappen van Twan in te vullen. Twan heeft het te druk met zijn werk.

Door de secretaris wordt het programma van het Jaar van de Molens nog toegelicht. Ook kan hij mededelen dat de Hollandsche Molen een kennismiddag organiseert voor fondsenwerving voor molenstichtingen of verenigingen.
De voorzitter vraagt aan de vergadering of er ideeën of wensen bestaan om dit jaar een gezamenlijke maaltijd of excursie te organiseren. Dat wil men wel, de suggestie van de voorzitter om op 12 mei na de nationale molendag in de molen van Rijkevoort een buffet te organiseren vindt bijval. Peter Pouwels gaat kijken of hij rond eind augustus – begin september een excursie kan organiseren.

Voor de pauze werden er nog vragen gesteld over de vergaderlocatie en over de aprilgrap rond de Rijkevoortse molen. Tijdens de pauze werd de molenvriend nr. 59 uitgedeeld. Daarna kon men naar een oud polygoon filmpje van John Houben en een filmpje van Frits Harteman over een Portugese molen kijken.

Walter Cornelissen
Secretaris

Jaar van de molens

Verslag van de recente activiteiten

De ontwikkeling van de korenmolen
Zondag 19 maart op de Bergzicht te Gassel

's zaterdags en zondagmorgen werd door het promotieteam de molen van de informatieborden en de posters en het andere materiaal voorzien. Met een stralend zonnetje en een leuk windje uit de meest gunstige hoek werd de molen opgezeild zodat hij de hele dag rustig kon draaien. Er kon zelfs gemalen worden met 4 halve zeilen.
Al vrij vroeg kwamen de eerste bezoekers aangewandeld. Er was nl. ook door Gassel een wandeltocht uitgezet in de hei achter de molen. Daar hebben we qua bezoekers misschien iets van geprofiteerd. Maar een opkomst van ca. 250 bezoekers was beslist niet slecht. Er was veel bekijks van jong en oud en van diverse molenaars, ook in de maalderij waar Jan van Haren uitleg gaf aan de bezoekers.
De organisatie kan terug kijken op een zeer geslaagde molendag.

Voorbereidingen op de molen te Gassel

Tentoonstelling van de verdwenen molens in Noord-Limburg
Zondag 10 juni in molen "de Reus"

Na een grondige voorbereiding van Harry en Hanny Kaak konden wij de fototentoonstelling gaan inrichten. Het zoeken naar foto's van alle verdwenen molens was een heel karwei. Door hier vroegtijdig mee te beginnen, kwamen we hier toch met zijn allen goed uit. Door gebruik te maken van de borden van onze molenaarsclub en molen de Vooruitgang te Oeffelt konden wij veel foto's groot laten zien. Veel in A3 en ook in A4-formaat.
Wij hebben gekozen voor onze Kring Gennep van de R.K. Molenaarsbond St.-Victor. De leden van deze Kring Gennep kwamen uit Mook t/m Well. Hier hebben voorheen vier watermolens en zestien windmolens gestaan. Dat aantal is nu nog één watermolen en vier windmolens. De tentoonstelling bestond verder uit miniatuurmolens en ander klein materiaal. Ook van alle soorten molens uit Nederland waren foto's te zien.
De bakkers Arts uit Ottersum en Cuijpers uit Afferden hebben ons gesteund. Arts met tarwebollen gebakken van meel van De Reus en Cuijpers met roggebrood van de "Gerardamolen". Zij hadden ook nog gezorgd voor gratis krentenbrood en bollen voor alle bezoekers. Het aantal bezoekers op "De Reus" was die dag circa 400. Met 6 personen hebben wij hen van koffie en brood voorzien en tevens de molen van beneden tot in de kap laten zien. De tentoonstelling was van begane grond t/m luizolder.
De vier overige molens van Noord-Limburg waren die dag ook open. Deze hebben ook veel bezoekers mogen ontvangen. Op 19 juni hebben wij nog bezoek gehad van 20 bezoekers in rolstoel en 20 begeleiders van Norbertushof. Onder in de molen was het echt volle bak. Zij konden met veel moeite een drankje nemen en een hapje eten. Zij vonden het een hele prettige middag op de molen. Door molenaar Harry Kaak

Bij overname van artikelen en/of foto's, auteur en eventuele bron(nen) vermelden. Tevens hiervan melding maken bij de uitgeefster of redactie van dit blad.

De redactie stelt zich niet aansprakelijk voor eventueel gemaakte fouten of anderszins ontstane ongemakken.

werd de tentoonstelling toegelicht, wat deze oudere mensen echt konden waarderen.
De fotoserie werd later nog door meerdere personen bezocht.
Ik kan ook namens Harry Kaak terugzien op een geslaagd “molenfeest”in het Jaar van de molen 2007. (JC)

Over deze activiteiten was de pers heel positief. In alle blaadjes stond er iets over geschreven.

Het recht van de wind
Zondag 1 juli bij De Hamse molen te Wanroij

Het was prachtig molenweer, er kon met 4 lange halve gedraaid worden. Dat er af en toe een buitje kwam mocht de pret niet drukken evenmin als het de bezoekers stoorde, die in groten getale aanwezig waren. In de containerbios werd de film “Het recht op de wind” vertoond, die gedeeltelijk op de Hamse molen is opgenomen. De film speelt over de tot 1800 opgelegde molendwang door de plaatselijke adel, die de boeren verplichtte om op de molen van hun heer hun graan te laten malen. In de tent was ook de catering goed verzorgd terwijl in de molen het molenaarsduo

Bezoekers in de Hamse Molen

tekst en uitleg gaven aan het publiek over het reilen en zeilen van de molen.

Ook van het nieuwe toilet werd goed gebruik gemaakt. Ook hier stonden soms rijen. Het was wederom een geslaagde dag met een leuk stukje in de Gelderlander.

Jan Coopmans en Mari Goossens

Aankondiging toekomstige activiteiten

Themadag “Van boer tot bakker”
Zondag 9 september,
molens van de gemeente Boxmeer

Op zondag 9 september organiseren de molens in de gemeente Boxmeer een themadag met als thema “Van boer tot bakker”. Op deze dagen zijn de molens van Oeffelt, Beugen en Rijkevoort geopend en ook bij de watermolen van Vierlingsbeek worden activiteiten georganiseerd. In Oeffelt worden, als de wind het toelaat, maaldemonstraties gegeven en is er een kleine tentoonstelling.
In Beugen wordt doorlopend een film vertoond en zal een echte bakker te zien zijn. Tevens wordt er bakkersgerei tentoongesteld en zal er met de motor en een handmolen graan tot meel worden vermalen, en zo mogelijk natuurlijk ook met de molen.
In Vierlingsbeek bij de watermolen worden foto’s tentoongesteld over de Vierlingbeekse watermolen.
In Rijkevoort is in de molen een kleine tentoonstelling met oude foto’s van de Rijkevoortse molen. Als de wind het toelaat worden er maaldemonstraties gegeven. In samenwerking met de heemkundevereniging ‘Rieckevorts Heem’ worden er demonstraties gegeven van het dorsen van tarwe en het bakken van brood. Tevens zal met paard en wagen graan naar de molen worden gebracht. In dorpshuis ‘De Poel’, tegenover de molen, heeft de heemkundevereniging een fototentoonstelling ingericht met als thema ‘boer en bakker’.
Meer informatie over de verschillende programma’s en openingstijden wordt bekendgemaakt via de plaatselijke media.

Paul Verheijen

Op Lichtmis werd de peg gestoken

De aanhef boven dit artikel zal minstens bevreemding opwekken. Menigeen zal zich afvragen, waar gaat dit over. De uitleg die volgt zal U daar duidelijkheid over verschaffen. Met Lichtmis wordt bedoeld de datum 2 februari, de feestdag van Maria Lichtmis, de 40e dag na Kerstmis. Op die dag werd nl. bepaald hoeveel de prijs van de diverse graansoorten mocht bedragen. Dit om te voorkomen dat in tijden van misoogsten, het volksvoedsel nummer één te duur zou worden. Het woord pegge kennen wij bijvoorbeeld van het begrip "pegelbrug". Van het begrip pegel is het woord peil afgeleid. Op Lichtmis werd de peg gestoken wil dus zeggen: op 2 februari werd het peil ofwel de hoogte van de graanprijzen vastgesteld. Aanvankelijk gebeurde dit door de rijksoverheid. Na 1844 werd de broodzetting aan de plaatselijke overheid overgelaten. Er was zelfs een Koninklijk Besluit van 25 jan. 1926, waarin de zogenaamde "broodzetting" nader werd geregeld. Vooral in de Meierij was de "Lichtmispegge" een begrip in bepaalde dorpen. Ook de stad Grave paste de Lichtmispegge toe. In het jaar 1906 werd door het gemeentebestuur van die stad op 3 februari een bericht verzonden aan het bestuur van het St.-Catharina-gasthuis met de mededeling dat de Lichtmispegge voor dat jaar was vastgesteld als volgt:
Voor de rogge op fl 5,62
Voor tarwe op fl 7,77
Voor haver op fl 3,25
Voor gerst op fl 4,70
De tarieven golden per hectoliter. Het bericht was getekend door burgemeester W. Friesen en door secretaris A.W. Bodenstaff.

Teloorgang van het gebruik

In de eerste wereldoorlog en zoals velen zich zullen herinneren in de tweede wereldoorlog werd een distributiesysteem ingevoerd om een eerlijke verdeling van diverse goederen mogelijk te maken. Allerlei voedingsmiddelen en ook andere goederen kwamen "op de bon". Om aan "de bonnen" te komen moest men een distributiestamkaart hebben. In de pers werd bekend gemaakt wanneer de bonnen geldigheidswaarde kregen. De eerste distributiestamkaart werd vlak voor het uitbreken van de tweede wereldoorlog ingevoerd, waarna een tweede volgde onder de Duitse bezetting, om te voorkomen dat "onderduikers" die geen stamkaart hadden van het distributiesysteem gebruik konden maken. Zo kende men aparte bonnen voor tabak, waarop zogenaamde "bugshag" verkregen kon worden. Deze shag was van inferieure kwaliteit en werd van zogenaamde "eigenteelt" gemaakt. Het brood dat op de bon was noemde men "regeringsbrood". Het bestond voor een deel uit aardappel- en peulvruchtenmeel en was klef en donker van kleur. Op een inlegvel werd aangegeven wanneer volgende bonnen konden worden afgehaald. Hiervoor moest een zegel afgescheurd worden en worden ingeleverd. Men onderscheidde K-inlegvellen en L-inlegvellen naar gelang de leeftijd van de betrokkenen. Door de invoering van het distributiesysteem, dat in de eerste wereldoorlog al werd toegepast, is de Lichtmispegge komen te vervallen. Inmiddels leven we in een tijd dat het aantal brood soorten zo uitgebreid is, dat het moeilijk is de juiste keuze te bepalen. De woorden regeringsbrood, bugshag om maar niet te spreken over Lichtmispegge zijn totaal uit het spraakgebruik verdwenen en vervangen door "Waldkorn" en kerst-, paas-, en pinksterstollen.

Er is echter geen heden zonder verleden en ook in dat opzicht is het goed dat eens te overdenken.

Kees Goossens

Bron: Gasthuisarchief 114.
Merlet, 42e jaargang (2006), nummer 4

De laatste dag van een standerdmolen

Hij stond er al eeuwen in Beugen – de Heidebloem. Van de uit 1660 daterende standerdmolen is helaas over de eerste eeuwen van zijn lange leven niet zoveel bekend. Mogelijk dat er in archieven nog gegevens liggen die nog niet zijn ontdekt, maar wat er totnogtoe bekend is, gaat veelal over de laatste tijd van zijn bestaan.

Hoewel 1660 als zijn stichtingsdatum hier en daar vermeld staat, wordt ook het jaar 1320 genoemd. Graaf Otto van Cuijk zou toen zijn eigenaar zijn geweest. Bij een renovatie in 1440 wordt de molen ook gememoreerd eveneens het jaar 1550. Dan blijft het een poos stil. Mogelijk dat de molen verongelukt is en later in 1660 wordt opgebouwd. Weten doen we het niet. Mochten er onder de lezers mensen zijn die hierover duidelijkheid kunnen verschaffen dan wordt een reactie hierop zeer op prijs gesteld. Wel is bekend dat de molen in 1819 een nieuwe eigenaar krijgt in Martinus van Eersel uit Vierlingsbeek. De laatste twee eigenaren waren resp. de familie Heijs en Th. Groothusen. De familie Heijs verkocht de molen in 1937 aan Th. Groothusen, nadat deze de molen al enige tijd in pacht had gehad. Wim Arts uit Beugen was toen de molenaar.

De molen onderging evenals andere molens in de loop der tijden veranderingen. Zo kreeg de molen in de oorlogsjaren het van Bussel wieksysteem en werd het dak veranderd, waarbij de luikap werd vervangen door de uitgebouwde kap. Maar ook een nieuw wieksysteem kon niet verhinderen dat de economische omstandigheden zoals die in die tijd voor de meeste molenaars golden, de heer Groothusen noopten de molen stil te zetten. Hij bood de gemeente Boxmeer de molen met grond voor een bedrag van 3000 gulden te koop aan. Doch deze had geen interesse. Inmiddels had de jeugd de molen als een prachtig speelterrein ontdekt en mede om ongelukken voor te zijn en bovendien het te verwachten noodzakelijk onderhoud, besloot de heer Groothusen de molen te laten slopen. Een sloopvergunning was toen nog niet nodig. De firma Beijk uit Afferden kreeg de opdracht om de molen te slopen. Op donderdag 24 maart 1955 vond “de terechtstelling van een onschuldige” plaats, zoals de Vlaamse schrijver Stijn Streuvels dit in zijn gelijknamige roman zou noemen. Tijdens deze sloop is een fotoreportage gemaakt waarvan wij U hier een paar

foto's zonder commentaar laten zien daar de beelden voor zichzelf spreken. De echte molenliefhebber wordt daar niet vrolijk van maar degenen die op de restanten van de molen poseren, hebben naar het schijnt daar geen moeite mee.

De roeden van de molen hebben nog enige tijd dienst gedaan op de standerdmolen Den Evert in Someren, terwijl de stenen een plaatsje zouden hebben gevonden in een van de tuinen in Beugen. Een van de nazaten van Groothusen zou nog hout van de molen in zijn bezit hebben voor brandhout. Volgens mededeling van de heer T. ten Haaf uit Beugen zijn de restanten van de teerlingen die zich nog onder de grond bevonden met behulp van een legertank verwijderd zodat er ter plaatse niets tastbaars meer is wat wijst op de plek waar de molen heeft gestaan.
Wat dus overblijft, is slechts geschiedenis. Gelukkig

zijn er nog foto's die tonen wat een mooie standerdmolen de Heidebloem is geweest.

Frits Harteman

Gezamenlijk etentje op 12 mei 2007

Op zaterdag 12 mei jl. was het weer de dag van de gezamenlijke maaltijd van de molenvrienden Land van Cuijk in de molen Luctor et Emergo in Rijkevoort. Er was de hele dag behoorlijk aanloop geweest vanwege de nationale molendag. De molen stond er feestelijk bij en kon gelukkig ook draaien dankzij een fris briesje.

Gastheer Mari Goossens en Gerra hadden het weer goed voor elkaar met een heerlijk buffet voor elk wat wils, verzorgd door M. Beerkens uit Rijkevoort. Na enkele drankjes op de opslagzolder kon er in de invaart getafeld worden.
Het was prettig om even een luchtje te scheppen en bij de familie Vesters van het toilet gebruik te kunnen maken, waarvoor onze hartelijke dank. Nog wat gezellig nakaarten en het was weer afsluiten. Zo hadden we de gelegenheid gehad onze contacten weer wat aan te halen.
Nog een extra compliment voor de organisatie door Mari en Gerra.

Tekst: Harrie Kaanen
Foto: Ludger Pauls

Gezamenlijke maaltijd in de invaart van de Luctor et Emergo te Rijkevoort

De Zwaan, een Hollander in Holland, Michigan, USA

Op 9 februari 1847 bereikten 53 Nederlandse kolonisten onder leiding van hun dominee Dr. A.C. van Raalte in de wildernis van West-Michigan een plek aan de Black River, die ze Holland noemden. De herinnering aan het vaderland werd door een jaarlijks tulpenfeest en verscheidene bezoeken uit de koninklijke familie levendig gehouden. De stad toont vandaag nog een typisch Nederlands aangezicht. Het telefoonboek is met Nederlandse namen gevuld. Maar iets belangrijks ontbrak nog: een windmolen.

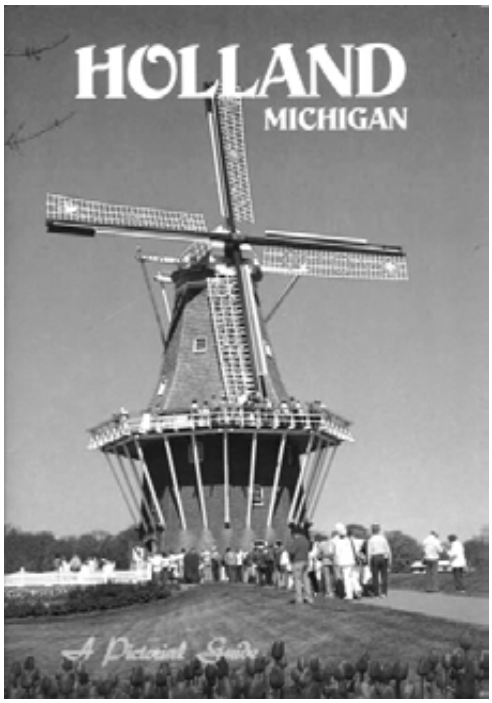

Carter P. Brown, 1893 met zijn ouders geïmmigreerd, kocht in 1916 een recreatiepark in Holland, waar de omgeving hem goed beviel. Op een hete augustusdag in 1961 sprak hij met de Midwest Director van de Nederlandse informatiedienst Willard C. Wichers: “Bill, ik kom nu al lange tijd in Holland en ben hier rijk geworden. Al heb ik hier veel vrienden, ik heb nog nooit iets voor de stad gedaan. Ik denk dat het goed zou zijn als we hier een symbool van het Nederlandse erfgoed zouden hebben – een windmolen.”

Hij wist weliswaar dat er in Nederland een uitvoerverbod voor windmolens was, maar bleef er bij dat het een echte molen moest worden. Deze molen moest in een park met grachten in een Nederlandse omgeving aan de Black River opgebouwd worden.

Ter plekke waren er talrijke problemen bij het kiezen van een geschikte plek. De moeilijkste opgave bleek echter om de Nederlandse regering en de vereniging De Hollandsche Molen tot de export van een originele windmolen te bewegen. Na de eerste briefcontacten besloot men om in Nederland een gesprek onder vier ogen te voeren. Tot slot werden de initiatiefnemers nog bemoedigd door de Nederlandse ambassadeur J.H. van Roijen. Zijn vrouw Ton Koot, tevens bestuurslid van de molenvereniging, ondersteunde het idee.

Na taaie onderhandelingen vond Wichers op 11 juni 1964 uiteindelijk het gewenste object. Nabij Vinkel, Noord-Brabant, stond „DE ZWAAN”, een achtkantige bovenkruier die in 1761 te Kromminie werd gebouwd ter vervanging van een oudere molen uit 1649. In 1887 werd hij naar Vinkel verhuisd. Volgens Nederlands gebruik werd de koop tussen Wichers en de eigenaar M.M. van Schayk per handslag bekrachtigd. De koopprijs bedroeg 8000 gulden of 2800 dollar. Nu was het echter nog lang wachten op de benodigde toestemming van de omliggende gemeentes. Wichers kreeg echter reeds toestemming om de molen uit elkaar te bouwen, omdat de molen reeds in juni 1965 bij het tulpenfeest in Holland, Michigan, gereed moest zijn. Op 14 juni 1964 begon de molenmaker Jan Diederik (Diek) Medendorp dan om de molen te demonteren.

In Michigan werd ondertussen onderhandeld over de verdere financiering en het gehele project. Op 24 augustus 1964 konden de bouwwerkzaamheden aan de Black River beginnen. Op 6 september begon de bouw van de 10 m hoge stenen onderbouw van de molen, die op een 3,5 meter hoge zandheuvel kwam te staan en door 32 houten palen van elk 13 meter lang gedragen werd. Deze onderbouw uit rode klinkers vormt de onderste drie verdiepingen van de molen.

Op 10 september deelde de “Oranje Lijn”, die opdracht voor het transport van de molen gekregen had, mee dat het schip „Prins Willem van Oranje” vanwege

scheepvaarttechnische redenen niet in Holland maar wel in Muskegon (ca. 70 km verderop) aan kon leggen. Zo gebeurde het dan ook op 5 oktober. Over de weg ging het verder naar Holland. De gezamenlijke lading van 50 ton werd met vijf diepladers, een oplegger en een speciaal frame voor de 13 meter lange wieken getransporteerd. De twee 24 meter lange stalen roeden wogen 6 ton. De acht molenstenen met een diameter van 1,5 m wogen 16 ton. De 6 meter lange bovenas woog 6 ton en daarbij kwamen dan nog diverse balken, samen 23 ton zwaar.
Molenmaker Medendorp kwam op 10 oktober aan om de molen weer op te bouwen.
Op 14 december konden de acht 14 meter hoge velden (zijkanten) van het molenlichaam weer rechtop gezet worden. Daarna volgden de vloerbalken, de vloerdelen en de trappen tussen de zolders. De maalkoppels staan op de vierde verdieping en de stortkokers voor het graan bevinden zich een zolder daarboven. De kap werd eerst met dakleer bedekt, waarna 30 000 handgemaakte cederen schaliën aangebracht werden.

Op 10 april 1965 vond de feestelijke inwijding van de molen plaats. Voor deze reden reisde ZKH Prins Bernhard der Nederlanden naar Michigan. Eerder was hij al in 1941 en nogmaals 1952 met zijn vrouw koningin Juliana in Holland op bezoek geweest.
De prins overhandigde Carter P. Brown, die op het lumineuze idee gekomen was, een waardevolle oude gravure. Deze toont de Zaanse regio waarin de Zwaan ooit gestaan heeft. De burgemeester van Holland overhandigde prins Bernhard een fles met water uit de rivier, die bij de oude standplaats van de molen in Nederland stroomt. De molen moest altijd in de nabijheid van een deel van Nederland zijn.

Als eerste bezoeker wilde prins Bernhard de entreeprijs met een biljet van 10 gulden betalen. Omdat men niet kon wisselen, betaalde hij ook meteen voor de gouverneur van Michigan. Het biljet met daarop de handtekening van de prins wordt op het postkantoor van Windmill Island bewaard.

De inwijdingsceremonie vond onder bij de molen plaats. Na het spelen van de volksliederen van de Verenigde Staten en Nederland en de inwijding lichtten de ZKH en de gouverneur de vang en de wieken begonnen voor de eerste maal in de nieuwe wereld te draaien. Bijna gebeurde nog een groot ongeluk. Een tweeënhalve meter lange lat, een deel van de decoratie, raakte los en stortte op Brown, die licht gewond raakte. De feestelijkheden en diverse activiteiten gingen in Holland tot in de avonduren door.

In 1982 bezochten koningin Beatrix en haar man prins Claus Windmill Island en de Zwaan. Prinses Margriet vertegenwoordigde het koninklijk huis bij het 125-jarig en 150-jarig jubileum van Holland in de jaren 1972 en 1997.
Op 15 april 2005 werd het 40-jarige jubileum van windmolen de Zwaan op het Windmill Island in Holland Michigan gevierd.

De Zwaan is het middelpunt op Windmill Island, een schilderachtig tulpenpark in een typisch Nederlandse kleine stad in Holland, Michigan, USA. Het park is ieder jaar een attractie voor ongeveer 120 000 bezoekers. Directeur is sinds 1996 Ad van den Akker (39), van geboorte Nederlander en van beroep verkoper en reclamespecialist. De molen wordt in bedrijf gehouden door een molenaarster en een molenaar. Alisa Crawford (een 30'ster!), heeft twee jaren het vak geleerd in een Amerikaanse watermolen. In de lente van 2006 was ze voor een opleidingsbezoek in Nederland, inmiddels is ze officieel lid van het Gilde van Vrijwillige Molenaars met als doel het examen af te leggen. Ze is door de stad Holland aangesteld als molenaarster en teven Event Manager voor Windmill Island. De molenaar is 60 en werd door een gediplomeerde Nederlandse molenaar – een neef van Ad van den Akker – opgeleid. Hij werkt als vrijwilliger.

Omdat het bij het meer Lake Michigan altijd zeer goed waait, draait de Zwaan zonder zeilen. Na de voltooiing van Alisa's opleiding is men echter van plan zeilen aan te schaffen.

Er zijn echter ook treurige berichten. Op 12 mei 1996 stortte Delwyn ter Beek van de stelling en overleed. Hij was 20 jaar lang als molenaar actief en werd slechts 53 jaar oud.

The Holland Evening Sentinel eerde het jubileum op 15 april 2005 met een speciaal uitgegeven brochure van acht pagina's. Deze tekst is een uittreksel hiervan en werd ter beschikking gesteld door Alisa Crawford uit Holland. Zij was maart 2006 voor twee weken in Nederland voor haar opleiding bij Jan en Neel Klees in Zaandijk. Jan is molenaar op de Poelenburg, een paltrok-zaagmolen op de Zaanse Schans.

Meer informatie bij:
Sales@maidenmills.com (Alisa Crawford, bij voorkeur in het Engels)
a.vandenakker@cityofholland.com (Nederlands of Engels)
Internet: www.windmillisland.org

Met dank aan: Gerd Hage
Vertaling: Marko Sturm

De molenbiotoop

De Mariamolen te Haps

De Mariamolen ligt net buiten de bebouwde kom van Haps in een mooie landelijke omgeving. De molen is daarom relatief goed zichtbaar voor mensen die vanaf de richting A73 naar Haps rijden. In de toekomst zou dit plaatje echter wel eens kunnen veranderen. Begin dit jaar werd duidelijk dat direct ten oosten van de molen richting A73 een regionaal bedrijventerrein is gepland door de gemeente Cuijk. In de eerste plannen naderde de bebouwing de molen slechts op 500 meter, in een recente publicatie is het gebied echter gemarkeerd tot aan de Cuijkseweg waar ook de molen aan gelegen is. Tijd voor de molenaars om wakker geschud te worden door de overbuurman die zitting heeft in een werkgroep van de Dorpsraad Haps, die fel tegen de komst van dit terrein is. Naast de aantasting van het landelijke karakter, vreest de dorpsraad ook voor stank- en geluidsoverlast en toename van het verkeer op de provinciale weg die door het dorp loopt.

In een vergadering van de Dorpsraad met inwoners van Haps en vertegenwoordigers van de gemeente, werd door de molenaars toegelicht dat de molen bedreigd wordt in haar windvang én landschappelijke beleving.
De reden voor de expansie (van 45 naar 72 ha) t.o.v. de oorspronkelijke plannen, lijkt de verbetering van de rentabiliteit van het geheel. Omdat gezocht wordt naar ruimte voor relatief zware industrie moet ook veel lichtere industrie ingepland worden. Omdat de zware industrie ver van de bebouwing moet blijven (bij de A73) is uitbreiding richting het dorp met lichte industrie noodzakelijk.

De werkgroep en de dorpsraad blijven actie voeren tegen het industrieterrein. Hopelijk met een positief resultaat voor de molen!

Streefsituatie

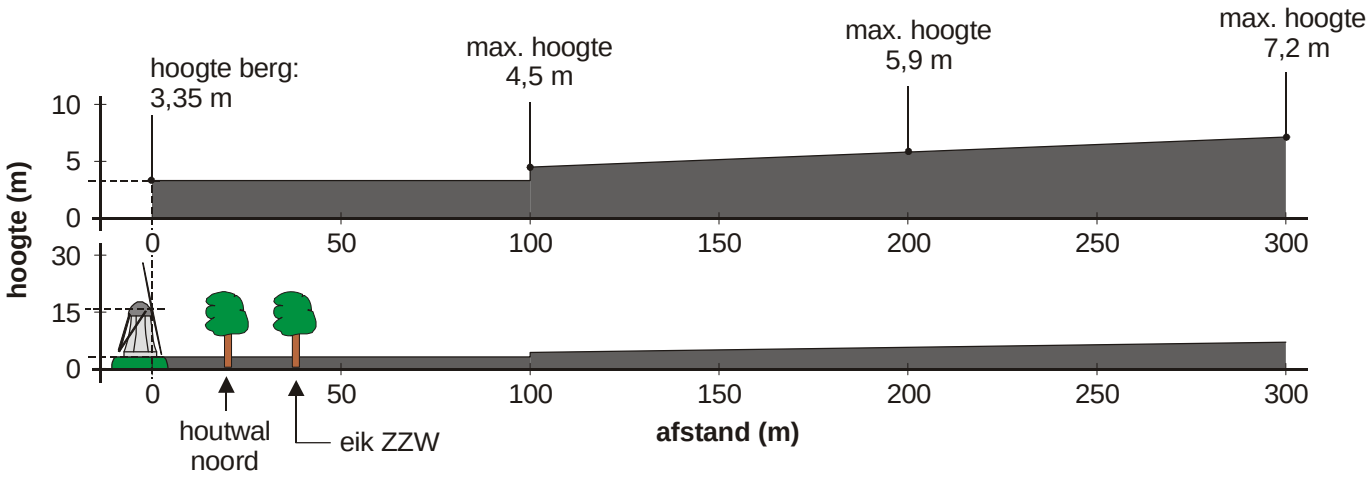

Berekening van de maximale objecthoogte: de molen is een bergmolen met een berg van 3,35 meter. De askophoogte komt voor deze molen op 16 meter. Volgens de normen voor ruw terrein is het donkergrijze gebied de toegestane objecthoogte. Bij de onderste figuur zijn de hoogte- en afstandschaal gelijk en zijn ter illustratie de molen en enkele hoge objecten uit de omgeving aangegeven, bij de bovenste figuur is voor de duidelijkheid de hoogteschaal 3x uitvergroot. De getallen geven de maximale objecthoogte op basis van ruw terrein aan.

Actuele situatie per windrichting

W vanuit hoog en laag perspectief: De bomen zijn van een kwekerij en gaan dus weg voordat ze groot worden. Het schuine dak geeft wel wat turbulentie, al is het niet hoog.

NNW-NNO: een houtwal met bomen tot 20 m hoog (direct op de hoek waar de molen staat) blokkeert de windvang

Beoordeling biotoop:
1 slecht
2 bedenkelijk
3 matig
4 aanvaardbaar
5 goed

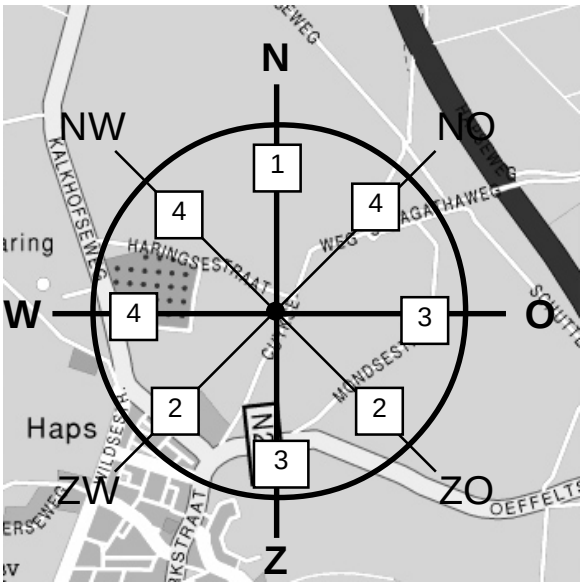

O: een boom op ca. 40 m afstand blokkeert vrij zicht richting de A73

Plannen voor een industrieterrein tussen NNO-OZO kunnen de windvang en het vrije zicht op de molen hier aanzienlijk verslechteren.

ZZW: een 20 meter hoge eik op 38 meter afstand geeft (naast de houtwal op noord) de grootste windbelemmering

Eindbeoordeling

De Mariamolen ligt nog altijd in een landelijke omgeving waar in principe voldoende ruimte is voor goede windvang. Toch laten de natuurlijke veranderingen van het landschap zich ook hier gelden in de vorm van de forse houtwal bij de molen. Vroeger werd dit soort hout meestal gebruikt en bleef daarom kort, maar tegenwoordig komt het tot volle wasdom. Verder is het jammer dat uitgerekend op de belangrijke windrichting ZZW een forse eik te vinden is.

De mogelijke ontwikkeling van het industrieterrein zal de ligging van de molen minder mooi maken en, afhankelijk van de grootte, mogelijk de windvang verslechteren. Volgens de pers krijgt het Land van Cuijk tot 2020 echter maar 26 ha bouwterrein voor industrie. Mogelijk is de situatie dus niet zo heel erg urgent, maar het blijft iets om in de gaten te houden.

In het Nederlands Molenbestand van 1997 kreeg de biotoop de beoordeling matig (3). Dit is nog steeds van toepassing.

Tekst: Mari Goossens, Marko Sturm, Don Werts
Foto's: Mari Goossens

Weerzien met een oude “bekende”

De Marzahner Mühle te Berlijn

Voor de één zal de titel van dit artikel misschien een beetje vreemd overkomen, maar voor de actieve leden die al wat langer lid zijn van onze vereniging komen misschien herinneringen boven naar een bezoek aan de werkplaats van molenmaker Beijk in Afferden. Zo’n dertien jaar gelden, toen ik nog maar net lid was van de vereniging, was Harrie Beijk bezig om een standerdmolen te bouwen in Berlijn. Een groot deel van het werk werd in de werkplaats voorbereid, zodat we de gelegenheid hadden om in verenigingsverband een kijkje te nemen op het moment dat één van de zijbinten compleet in elkaar geschoven was om te kijken of alles past. Hiermee is de titel van dit artikel volledig verklaard, inclusief de aanhalingstekens bij “bekende”: ik kende immers slechts één van de zijbinten van de molen!

De Marzahner Mühle te Berlin-Marzahn. Aan de hoekstijl (op de foto) links voor is te zien dat deze bijna tot de grond doorloopt.

Nu ik Berlijn woon, wilde ik een keertje gaan kijken om de Marzahner Mühle in volle glorie te aanschouwen. De Duitse molendag op Tweede Pinksterdag was een mooie gelegenheid. Na helemaal van het zuidwesten naar noordoosten van de stad te zijn gereden, kwam ik in de buurt van Alt-Marzahn bij de molen. De molen ligt in de buurt van een oud dorpje met karakteristieke lintbebouwing rondom de dorpskerk, zoals je dit op het platteland van Brandenburg wel meer vindt. Alt-Marzahn is nu echter ingesloten door de stad, zodat de molen omgeven is door flats in typisch communistische bouwstijl. Gelukkig voor de molen liggen die op enige afstand, bovendien staat de molen op een flinke heuvel. De biotoop is al met al niet zo slecht als ik altijd gedacht had op grond van de foto’s die Beijk ooit heeft laten zien.

De eerste molen van Marzahn werd in 1815 gebouwd. Deze molen had diverse eigenaars, en werd opgevolgd door een tweede en derde molen, waarvan de laatste in 1908 gebouwd werd. In 1978 werd deze molen opgekocht door de staat en afgebroken. In 1982 besloot de burgemeester van Oost-Berlijn om weer een molen op te bouwen, maar het duurde nog tot na de val van de muur dat het zover kwam. In 1993–1994 werd de vierde molen op deze plek gebouwd, dit is dus de molen die we destijds bij Beijk in de werkplaats bezocht hebben.

De molen heeft enkele typische kenmerken voor standerdmolens in de regio Berlin-Brandenburg. Zo lopen de hoekstijlen bijna tot de grond door. Een verklaring die hiervoor gegeven wordt, is dat men vroeger bang was dat de molen bij harde wind om kon waaien en

Twee foto's van de vang. Op de linker foto is de constructie van de lipvang te zien, met op de achtergrond de buil van de automatische molen. Rechts de vangbalk en vangtrommel. Omdat het touw van de as van de vangtrommel naar de vangbalk nog over een schijf in de vangbalk loopt, volstaat een kleine vangtrommel.

dat men dan door middel van een aantal blokken en wiggen de hoekstijlen ondersteunde. Verder zijn de teerlingen heel erg laag (typisch een paar decimeter). Het is daarom niet mogelijk om een opslagruimte te maken zoals wij dat bij de gesloten standerdmolen kennen, omdat het niet mogelijk is onder de kruisplaten door te lopen. In plaats hiervan is er daarom een kleine opslagruimte op één van de vier plaatsen tussen de steekbanden. Typisch voor standerdmolens hier in omgeving is ook de trap aan de zijkant, in plaats van langs de staart. Tot slot heeft de molen zelfzwichting met jaloezieën. In tegenstelling tot de meest gebruikelijke uitvoering van een oudhollandse voorzoom en jaloezieën, heeft de Marzahner Mühle ook klepjes in plaats van borden op de voorzoom. De molen was oorspronkelijk opgeleverd met houten roeden maar op 6 juli 2006 is een van enden afgeknapt toen een windhoos over de molen trok. Met het oog op de duurzaamheid heeft men toen nieuwe stalen roeden laten steken. Deze werden geheel uit donaties en eigen middelen van de molenvereniging gefinancierd.

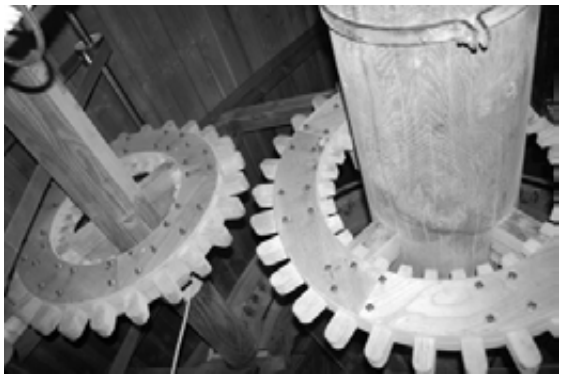

Aandrijving van het luiwerk op windkracht: het rechter armwiel is tussen het bovenwiel en het penlager op de bovenas geplaatst. Het luiwiel (links) wordt zijdelings in het wiel op de bovenas bewogen.

In de molen is naast een maalkoppel met molenstenen, sinds 2005 ook een "automatische molen" met een maalwerk met staalwalsen, elevatoren, een buil en een mengketel te vinden. Deze automatische molen wordt onder andere in samenwerking met een bakkerij gebruikt voor proeven. De aanwezigheid van maalwerken met staalwalsen, builen en elevatoren is overigens hier eerder gebruikelijk dan ongebruikelijk. Wat verder nog als typisch streekkenmerk te vermelden valt, is de aandrijving van het luiwerk. Het varkenswiel grijpt niet direct in het bovenwiel, maar wordt zijdelings bewogen in een wiel met straalsgewijze kammen dat op de bovenas geplaatst is. Als vang heeft de molen een lipvang met vangtrommel.

Tekst en foto's: Marko Sturm

Meer informatie: www.marzahner-muehle.de

Aan de licht (deel 2)

Joost Schoenmakers

Brabant
Tijdens de opleiding op de Jan van Cuyck, leerde ik als Noord-Limburger Brabantse molens en Brabantse molenaars kennen. In de pauzes op zaterdagen was er altijd heerlijk hete koffie bij Kessels, Coopmans of Van de Berg, met natuurlijk een lekker koekje daarbij!

In molen de Reus werden, ik praat over de jaren 1979, 1980, onder leiding van Theo van Bergen en Arjan Wortman molenmakersklussen aangepakt, zoals bijvoorbeeld het naar voren tempelen van de as of het verlagen van het spoorwiel.

In Venray op de Sint-Petrus, waar ik sinds 1979 kwam, zat het Engelse kruiwerk na jaren op de zuidwesthoek te hebben gestaan "in de nesten". Het weer loskrijgen was een enorme klus. Alle dertig rollen moesten een voor een ontroest, schoongemaakt en ingevet worden. En er kwamen volgringetjes tussen, die er vroeger niet zaten.
Daarna maakte de smid een nieuwe kruibok met een extra trage overbrenging. De zware kap moest rond, 180° in zijn geheel naar links en dan weer naar rechts. De oude kruibok nam Theo mee naar Oeffelt, waar hij oorspronkelijk ook vandaan kwam.
Gerrit van de Berg uit Beugen en Eduard Bakens uit Meterik hielpen als oude vaklui nog met billen. Zo kon, na jaren stilstand de Sint-Petrusmolen weer gekruid worden, draaien en malen!

De molens in Wanroy, Sint-Hubert, Mill, Katwijk en Rijkevoort waren de andere praktijkmolens.
Zo leerde ik Jan Selten kennen, Ben Verheijen, Robbert Verkerk, Eddie Derckx en Peter Simons.

Biotoop
Met de hulp van Eddie Derckx werd in Venray een andere grote klus aangepakt: de biotoop.
Als architect maakte hij een tekening van de slechte biotoop. Het hele biotoopgebeuren met het landelijke biotoopwachtersnetwerk o.l.v. Evert Smit zaliger moest nog helemaal gestalte en erkenning krijgen. Gerie Feijen, voorzitter van de afdeling Limburg noemde de biotoop eens "ons stiefkindje".
Op zich was de gemeente na diverse gesprekken bereid tot 1 m hoogte windbelemmerende bomen te snoeien. In de pers zag men zelfs een positieve werking voor de te natte sportvelden rondom de molen.
Tuinman Bloemen(!) van het toenmalige Boschveldcollege stak echter een stokje voor de snoeibeurt. De machines keerden onverrichterzake terug naar de gemeenteloods. Uiteindelijk werd een op de 5 elzen getopt. Jaren later zag ik dat die harder groeiden dan de niet gesnoeide.

Venray
Na het vertrek van Niek Wortman naar het westen, werd Theo van Bergen onze vaste instructeur. 's Ochtends voor de pauze was er theorie, na de pauze praktijk, een gedegen voorbereiding op het examen. Er werden allerlei examenvragen doorgenomen, het weer was een pittig onderdeel. In 1981 slaagde ik op de walmolen in Doetinchem.
Vrije woensdagmiddagen en zaterdagen draaide, maalde de Sint-Petrus. In de beginjaren was het nog veevoederhandel en brachten hobby-boeren maalgoed.
Met schoolklassen werd ter voorbereiding op de communie het projekt boer-molenaar-bakker gedaan. Een bezoek aan de draaiende, malende molen was een vast onderdeel.
De Bergse Fotoclub nam de draaiende molen op de

korrel en exposeerde de resultaten.
Een aantal keren organiseerde ik een bakkerswedstrijd. Deelnemende bakkers uit Venray en Well kregen een paar kilo op de molen gemalen volkorenmeel. Zij konden zich op hun eigen creatieve wijze hier op uitleven om een uniek product hiervan te maken. Leraren van de praktijkschool Banketbakkersopleiding De Hamert, nu inmiddels Valuascollege, waren jury en het bezoekerspubliek kon van molenbrood of cake proeven en kopen.
Gelijktijdig stond er op de Oude Ambachtenmarkt in Well een kraam met molenattributen en -producten, molenmakersgereedschappen, foto's van de fotoclub, korenschoven.

Tijdens de jaarlijkse Fietsvierdaagse bereikte de molen haar hoogste bezoekersaantal: 2000!
Er was dan ook geen doorkomen meer aan, de bezoekers belemmerden de molenaar de doorgang; de molen werd omwille van de veiligheid stilgezet!

Toen de mogelijke verkoop van de molen ter sprake kwam, op de begane grond had de oudste zoon, Gerard Stoks inmiddels een meubelzaak gevestigd, nam ik gepaste afstand.

De Nooitgedacht te Afferden
De opening op Koninginnedag 1991 van de gerestaureerde Nooitgedacht van molenmakersfamilie Beijk in Afferden was het begin van een nieuwe fase in mijn molenaarsloopbaan. Voor het eerst waren er vier nieuwe zeilen, met de fokwieken overigens vaak niet eens nodig, en er werd voor de bakker in het dorp, Van den Bergh, in de buurt verbouwde tarwe gemalen. Ook deze beltmolen had en heeft een slechte biotoop.
Tot een eerste oriënterende gesprek met belanghebbenden is het in mijn tijd jammer genoeg niet gekomen. Door fysieke beperkingen werd mij het kruien en op- en afzeilen te zwaar. Mari Goossens heeft mij een tijd vervangen.

Watermolens
Mijn aandacht ging meer uit naar de gemakkelijker te bedienen watermolens en de opleiding daarvoor. Zo kwam er voor het eerst weer sinds jaren een watermolenaar op de Bovenste Plasmolen, Karel Siebers. Jan van Riet uit Oploo deed succesvol examen op deze unieke watermolen.
Ook hier wordt de molen betrokken in projecten voor de basisschool, zoals met een groepje "natuur-ouders". Hij is een geliefd doel voor wandelaars, toeristen.
Joop Hoex in Geijsteren volgde al snel, daarna kwamen op de Friedesse molen in Neer ook een aantal geslaagden, Ton van Lier, Henk Lutgens, Marc Piepers.

Monumentenhuis
In het kader van reïntegratie naar betaald werk mocht ik mijn molenkennis en -contacten ten dienste stellen van de Limburgse molens in het kersverse Monumentenhuis.
Mijn eerste werkzaamheden waren het invoeren van molengegevens in de Limburgse database.

50 jaar
Het feest van deze verjaardag werd gevierd op de watermolen van Arcen, ook bekend als Graanbranderij De IJsvogel.

Na meer dan 20 jaren nam ik afscheid van het Afdelingsbestuur Limburg, in het volste vertrouwen dat daar al een flink aantal jongeren de gelederen versterkt hebben.
Mijn – voorlopig – laatste activiteit is om te proberen mensen met een beperking (vanuit "Dichterbij") als hulpmolenaar op te leiden.

Met veel muldersgroeten,

Joost Schoenmakers

Op verzoek van Joost Schoenmakers werd de rubriek "Aan de licht" deze maal in twee delen gesplitst, het eerste deel verscheen in nummer 59. Net als bij het eerste deel drukken we in de rubriek "Molenpoëzie" een gedicht van zijn hand af.

Molenpoëzie

ons dagelijks brood

hoog in de Sint Jansberg voeden
bronnen sijpelend kronkelende beekjes

geklater komt tot rust in het stille groene water

achter glooiende hellingen verscholen
een pittoresk gelegen molenhuis

het waterrad draait bruisend rond
spat druppels fijn als mist
de kracht indrukwekkend groot
hier gebeurt iets heel beslist

oerkracht ambacht en techniek
komen samen in het raderwerk

graankorrels vallen tussen stenen
door het ronde gat verspreiden zich
in draaiende gekerfde groeven

het zingende hart, geur van gerst

knecht en gezel zien op naar de meester
die tussen duim en wijsvinger keurt
meel fijn of grof, het stuift naar buiten

volle zakken opgestapeld
geven de mulders voldoening en besef
de werkdag is teneinde

een met de natuur
in het zweet des aanschijns
worden aardse opbrengsten
tot kostelijke spijs

ons dagelijks brood

Bovenste Plasmolen, 2007 ***Joost Schoenmakers***

Molens in de regio

De Nooitgedacht te Afferden

De subsidiebeschikking in het kader van de BRIM-regeling is binnen. Het is nu afwachten wanneer de molenmaker tijd vrij kan maken om deze werkzaamheden uit te voeren.

De Martinus te Beugen

De firma Beijk heeft de Van Bussel-voorzomen weggenomen en waar nodig nieuwe wiggen aangebracht. Rondslingerende wiggen zijn vervolgens verwijderd zodat we van het gerammel af zijn. Verder zijn er werkzaamheden aan het tweede koppel verricht en de luitafel is gedeeltelijk voorzien van een nieuw loopvlak en vervolgens horizontaal uitgelijnd.

Voorts hebben de molenaars voorzieningen (planken en gaas) getroffen om een aantal wilde postduiven buiten te houden. Moe van het strontkrabben voelden ze zich als duivenmelkers.

Wat de werkzaamheden aan de buil betreft, dit karwei schiet nu behoorlijk op en we hebben goede moed dat het lukt om hem met Monumentendag te kunnen laten werken.

Eind juni jl. heeft de molen dienst gedaan als stempelpost voor de Hapse avond fiets-vierdaagse.

De Jan van Cuijk te Cuijk

Molensteenmaker Hans Titulair heeft ondertussen de molenstenen in orde gemaakt. De rijnschoenen en de steenbus zijn opnieuw in de stenen gegoten en de loper is opnieuw gescherpt. De molenaars hebben de ligger nog met de hamer gescherpt, Hans Titulair heeft voor de loper een moderne variant hiervoor gebruikt. Met behulp van een hydraulische slaghamer is het karwei in een recordtempo geklaard.

Inmiddels zijn er weer enkele honderden kilo's tarwe gemalen. Er zijn plannen om weer veevoer te gaan malen op de Jan van Cuijk. Inmiddels is er een klant gevonden die het maalgoed wil gaan betrekken van de molen. Zo zal de molen weer zijn oorspronkelijke functie terug krijgen namelijk die van een ambachtelijke korenmolen.

Hans Titulair aan het werk op de Jan van Cuijk (foto Stefan Willems)

Eind april hebben vandalen zich toegang verschaft tot de molen. Na een klimpartij via de molenstaart en de lange schoor hebben ze op de steenzolder een raam geforceerd. Via de beltdeur hebben ze de molen weer verlaten. De ontvreemde brandblusser is leeg gespoten op de molenbelt en daarna spoorloos verdwenen. Een nieuwe brandblusser is inmiddels weer geleverd.

Molenmaker Beijk heeft eind juni bij werkzaamheden aan de vang het maanijzer dat verbonden is met de koebout vervangen. Na een inspectie van de monumentenwacht berichtte deze instantie nogal paniekerig over de onderhoudstoestand van het ijzer, zodat de gemeente Cuijk molenmaker Beijk nog dezelfde week opdracht gaf dit te vervangen. Inmiddels in het geheel hersteld.

Het molenteam is druk met de voorbereidingen voor het molenfeest op zondag 19 augustus 2007. Gedurende deze dag zullen de nieuwe molenzeilen in gebruik genomen worden en zullen er tal van activiteiten plaats vinden in en rondom de molen.

De Bergzicht te Gassel

Over deze molen zijn geen bijzonderheden te melden.

De Reus te Gennep

In het kader van het jaar van de molens werd op 10 en 19 juni een tentoonstelling gehouden van de verdwenen molens uit de kop van Noord-Limburg. Wij verwijzen hiervoor naar het verslag elders in dit blad. De subsidiebeschikking (BRIM) is ook voor deze molen binnen.

De Mariamolen te Haps

De molen is grondig opgeruimd van top tot teen. In de loop der jaren bleken er overbodige spullen verzameld die niet echt meer een plaatsje in de molen behoefden.
Het contact met de gemeente is geïntensiveerd. Via molenmaker Beijk kunnen enkele zaken nu daadwerkelijk aangepakt en opgestart worden. Op de agenda staan o.a. brandblussers, EHBO-voorziening, vogeldicht maken van de molen, onderhoud belt, bestrating entree, invaart, etc. Tevens zal gekeken worden naar enkele administratieve zaken.

Begin dit jaar werd duidelijk dat in het oostelijk van de molen gelegen landelijk gebied een bedrijventerrein is gepland door de gemeente Cuijk. De molenaars houden intensief contact met de werkgroep van de dorpsraad in Haps die terecht fel gekant is tegen de komst van dit terrein. Niet alleen de windvang komt in het geding maar ook het landelijk karakter zal ernstig aangetast worden. Met name als je Haps nadert vanaf de A73 is de molen beeldbepalend en derhalve het visitekaartje van het dorp. Helaas wordt de molen al aan westelijke en noordelijke zijde onttrokken aan het zicht door bomen en bosschages. Elders in deze editie van De Molenvriend treft u een artikel aan met meer informatie over (de bedreigingen van) de biotoop van deze stoere, houten molen.

De Gerarda te Heijen

De subsidiebeschikking (BRIM) voor een periode van 6 jaar is binnen. De gemeente Gennep verleent ook een subsidie van maximaal 20 % van de onderhoudskosten. Automatisch doet de provincie dan ook 20 %. Wij hopen dat op korte termijn begonnen kan worden met het nodige onderhoud.

De Lindense stellingmolen te Katwijk

Op de molen zijn in de afgelopen periode geen bijzonderheden gebeurd, we draaien bij gunstige wind en aan het klussen komt maar geen einde.
3 mei was een gedenkwaardige dag, ik heb toen het gevlucht in de vlaggetjes gezet. De aanleiding hiervoor was dat de heer Jan van Kempen die dag 85 jaar werd en ik die dag precies 20 jaar molenaar was op deze molen. 20 jaar geleden heb ik als nieuwbakken molenaar samen met Perry Hendriks de molen versierd i.v.m. de 65ste verjaardag van Jan en op 4 mei na het verwijderen van de vlaggetjes hebben we de molen voor het eerst weer laten draaien na een lange periode van verval en restauratie.

De Vooruitgang te Oeffelt

Molenmaker Coppes heeft enkele dringende klussen opgeknapt aan de molen. Aan de westzijde zijn de scheuren dichtgevoegd en is de zwarte coating weer bijgewerkt. Dit was hard nodig omdat door de scheuren het regenwater in de muren doordringt. Verschillende balkkoppen aan de westzijde zijn verrot en moeten aangegoten worden.
Bij de kruibok en in de enden van het gevlucht is rot hout verwijderd en opnieuw geschilderd.

De gemeente heeft zich van zijn beste kant laten zien. De bomen rondom de molen op de erfgrens zijn teruggeknot. Deze waren manshoog boven de belt uitgegroeid, zodat het soms moeilijk was de wind te zoeken.

Wim van de Brink is geslaagd voor het molenaarsexamen. Gerd Hagen en Peter Pouwels gaan in juli toelatingsexamens afleggen op de molen in Rijke-

Bij de molen van Oeffelt zijn enkele bomen geknot (foto John Houben)

voort.
Er zijn twee nieuwe leerlingen begonnen met de opleiding: Frans Heessen (Mook) en Rob Snel (Plasmolen).

De Korenbloem en de watermolen te Oploo

Op 19 augustus is het feest rond de watermolen. Er is dan de "Tôntje d'n Dwerg"-dag. Er is een wandel- en fietstocht, huifkartocht, nostalgische kermisattractie, Peelhistorie met figuranten, liederentoffel, pannenkoeken en de opening van het "Tôntjespad", een voetpad rond de watermolen en molenkolk. De renovatiewerkzaamheden worden dan opgeleverd. Er zijn nieuwe bruggen gelegd, de bestrating is vernieuwd en er is een houten damwand geslagen, verder is de molenkolk geschoond.
In de molenkolk staat de komende twee jaren een kunstwerk van kunstenaar Mees Mels in het kader van de kunstuitwisseling Sint-Anthonis met het Duitse Rees.
Op de watermolen komt een nieuw dak, weer met oudhollandse pannen met stropoppen. Het rondhout op het dak wordt eveneens vernieuwd.
Op 15 mei heeft de watermolen gediend als examenmolen. Alledrie de kandidaten zijn geslaagd. Zij zullen te zijner tijd op de in herbouw zijnde watervluchtmolen van Beugt aan de slag gaan.
Voor het draaien van de molen breekt weer een slappe tijd aan door gebrek aan water in de zomerperiode.

Molen De Korenbloem heeft een nieuwe vloer op de maalzolder. We zijn nu bezig met het inbouwen van de pelmachine en graanschoner om straks de nieuwe oogst de spelt, tarwe, rogge, gerst en triticale van het project Graancirkel te kunnen verwerken.
Met behulp van de Europese Ceres subsidie gaat in de zomer van 2008 het project officieel van start.

Als iemand nog een goede remedie weet om wilde duiven te verschalken, laat hij dit dan weten.

Nationale Molendag wordt in Oploo ieder jaar minder, wat molenaar Jan van Riet betreft hoeft het niet meer ieder jaar.

De Bovenste Plasmolen te Plasmolen

Zoals eerder aangekondigd draaien de molenaars in het jaar van de molen bij wijze van proef op de tweede zondag van de maand i.p.v. op de reguliere (tweede) zaterdag.
Een kleine tussenbalans laat ons zien, dat beduidend méér bezoekers de weg naar de Bovenste Plasmolen vinden dan op de zaterdag. Het resultaat toe nu toe; op zondag 13 mei daags na molendag hadden we 110 bezoekers (ter vergelijking, zaterdag met molendag hadden we 50 bezoekers). Op zondag 10 juni 2007 (tijdens activiteiten in het kader van het jaar van de molen) vonden 165 bezoekers de weg naar de Plasmolen.
De Bovenste Plasmolen zet dit jaar op zondag 8 juli, 12 augustus, 9 september en 14 oktober de deur weer uitnodigend open voor het publiek.

Zondag 10 juni was dé opendag van de molens van Noord-Limburg, samen met de Reus, Nooitgedacht, Gerardamolen en de Rust na Arbeid hebben we die dag de deur opengezet voor het publiek. Omdat uitgerekend de wind het die dag liet afweten, hebben wij op de Plasmolen als enige kunnen draaien en malen! Gelukkig liet het publiek het niet afweten en heeft die dag massaal de verschillende molens bezocht. Ook was er veel belangstelling voor het thema "de verdwenen molens van Noord-Limburg" waarover op molen de Reus een unieke collectie stond uitgestald.

Woensdag 27 juni is een filmploeg op bezoek geweest op de Bovenste Plasmolen. De filmploeg kwam opnames maken voor een promotiefilm in opdracht van de Limburgse Molen. De Bovenste Plasmolen is samen met 18 andere Limburgse molens hiervoor uitverkoren.

De Luctor et Emergo te Rijkevoort

In maart heeft de firma Beijk de oude trap naar de maalzolder vervangen voor een splinternieuwe. Ook het luik naar deze zolder is hierop aangepast. Afgelopen maanden zijn er ook langs diverse trappen touwleuningen gemaakt.
Op 1 april werd het wiekdraaien georganiseerd. Molenaar Paul zou op deze dag een rondje met het gevlucht meedraaien ter ere van het verkrijgen van zijn getuigschrift. Gelukkig voor Paul werd er op tijd een standin gevonden die deze taak overnam. Wel kwamen er ongeveer 20 geïnteresseerden kijken naar deze grap, waaronder een verslaggever en fotograaf van "de Gelderlander".

Met vogelschroot, een kunststofstrook in de vorm van een grote kam, is de kuip van het kruiwerk dichtgemaakt tegen vogels, tot nu toe werkt dit erg goed.
Binnen een jaar is voor de tweede keer de bovenas wat naar voren gebracht omdat deze tegen het steenbord aanliep. Ook is de bronzen lagerschaal van de as wat afgeslepen zodat het vet niet meer meteen van de as wordt geschraapt.
Op nationale molendag hebben we ongeveer 52 bezoekers ontvangen. Daarna was er 's avonds voor

de leden van de vereniging een etentje.
Inmiddels zijn er drie leerling-molenaars actief op de "Luctor et Emergo", zij hebben 14 juli proefexamen.

Op 19 juni was er een muziekfeestje op molen "Luctor et Emergo". Onder de stelling werden er optredens verzorgd door smartlappenkoor Vur Sles, Joekskapel Sodejuu en jongerenkoor C'est la Vie. Dit muzikale evenement trok ongeveer 150 bezoekers. Het weer was goed, zonnig, niet koud en met genoeg wind om de hele avond te draaien. Zeker een herhaling waard.

De Heimolen te Sint-Hubert

De molenaars zijn af en toe bezig in en rond de molen. Sinds de instorting heeft de molen niet meer gedraaid. Harrie is druk in de weer geweest om het toilet er in te bouwen en aan te sluiten. De waterleiding is nu door de aannemer tot in het meterputje aangelegd. Ook is er een uitstortbak gemaakt. Verder proberen we het gras kort te houden. Omdat we er niet meer wekelijks zijn is het soms moeilijk om gras van een halve meter te maaien.
Het herstel van de invaart laat nog even op zich wachten. Eerst moet de vergunning van Monumentenzorg binnen zijn voordat er begonnen kan worden. De verwachting is dat er in november begonnen kan worden en hopelijk wordt dan ook de rest van de gebreken aangepakt.

De Rust na Arbeid te Ven-Zelderheide

Wat de molen betreft vallen er niet veel bijzonderheden te melden. De molen functioneert goed, alleen de remkleppen blijven mankementen vertonen. Zo zijn enkele schokbrekers kapot, iets wat zo snel niet zou mogen gebeuren. Ludger neemt hiervoor contact met de firma Beijk op, zodat deze de betreffende onderaannemer terug kan laten komen.

Op 10 juni was de molen open in het kader van activiteiten voor het Jaar van de molen. Op de molen waren diverse broodproducten verkrijgbaar.

De Hamse molen te Wanroij

De laatste tijd is er op de Wanroijse molen niet zoveel gebeurd. De molenaars hebben veel uren gestoken in de afbouw van het toilet. Het werk hieraan is nog niet klaar, maar het toilet kan al wel gebruikt worden. Zondag 1 juli werd een succesvolle open dag georganiseerd met vertoning van de film "Recht van wind", waarover elders in dit nummer meer.

Mari Goossens en Marko Sturm

Molenfeest Jan van Cuijk

Op **zondag 19 augustus 2007** vindt er in en rondom de molen Jan van Cuijk een molenfeest plaats. Deze dag zal het molenteam de nieuwe gesponsorde molenzeilen overhandigen aan de eigenaar van de molen, de gemeente Cuijk. Om deze dag een feestelijk tintje te geven zal er rondom de molen een molenmarkt gehouden worden. In tal van kramen zullen diverse ambachten gepresenteerd worden. Ook zal er op de velden rondom de molen voor de kleineren onder ons een spelenplein georganiseerd worden. Hier kunnen de kinderen zich vermaken met oud Hollandse spelen. U kent ze wel: zaklopen, blikwerpen, hoepelen etc.
Een poffertjeskraam met limonade is er voor de hongerige kindermaagjes aanwezig. Ook kunnen de kinderen kennismaken met de shetlandschapen van de familie Broekmans uit St.-Agatha. Zij geven uitleg over het houden van schapen en het spinnen van wol. Ook is het mogelijk om deze schapen te aaien.
In de molen zal een foto expositie zijn over de geschiedenis van de Jan van Cuijk en zal de molenaar demonstreren hoe er met de recentelijk gerestaureerde molenstenen graan tot meel vermalen wordt.
Wij als molenteam nodigen u van harte uit om aanwezig te zijn bij de officiële overhandiging en ingebruikname van de nieuwe molenzeilen. Dit vindt plaats van **11.00–17.00 uur** in en bij korenmolen Jan van Cuijk, Heerstraat 4 te St.-Agatha.

Stefan Willems

(advertentie)

bol
accountants teamplayers

Boxmeer
Spoorstraat 73, 5831 CK Boxmeer
Postbus 142, 5830 AC Boxmeer
T: (0485) 56 12 00
F: (0485) 56 12 05
E: info@bolaccounts.nl
I: www.bolaccounts.nl
Ook gevestigd in Schijndel en Venray

persoonlijk professioneel prestatiegericht

(advertentie)

BEIJK

molenmakers
houtrestaurateurs

Beijk Molenbouw BV
Rimpelt 15a
5851 EK AFFERDEN
tel. 0485-531910
fax 0485-532305

(advertentie)

Als je vooruit wilt in de veehouderij,
kom dan eens met Hendrix praten.

Natuurlijk moet uw voerleverancier verstand hebben van voer. Maar hij moet ook met verstand van zaken kunnen meepraten over huisvesting, gezondheid, bedrijfsontwikkeling en milieu. Want uw bedrijfsresultaten hangen van veel meer af dan van voer alleen.
De Legpluimveegroep durft verder te kijken dan het voer dat zij leveren. Zij hebben een praktische kijk op hoe je een boerenbedrijf gezond kunt houden, nu én in de toekomst. Dat wordt des te belangrijker nu het er steeds meer om draait om de kosten te beheersen.

Hendrix

Legpluimveegroep
Hoofdstraat 4
6598 AD Heijen
telefoon 0485-490777

a nutreco company